

Kitâbiyat

Juan Pedro Monferrer–Sala
La Ciudad y sus Legados Históricos 2: Córdoba Islámica
Colección T. Ramírez de Arellano II. Córdoba: Real Academia de
Ciencias, Bellas Letras y Nobles Artes de Córdoba, 2018, 253 s.

C. Ersin Adıgüzel*

Tarih yazıcılığında geleneksel olarak yaratılıştan başlayarak bir dünya tarihi şeklinde telif edilen eserlerden kapsamı ve tarih aralığı daralacak biçimde bölgesel tarihler ve şehir tarihlerine uzanan bir tarihyazımı geleneği mevcuttur. Endülüs Emevî Devleti döneminde yazılıp günümüze ulaşan şehir tarihleri, Endülüs özelinde şehir tarihi yazımına duyulan bu ilginin en azından X. yüzyıldan beri mevcut olduğunu gösterir. Günümüzde şehir tarihi araştırmalarının varlığı, şehir tarihlerine olan söz konusu ilginin canlılığını koruduğunu göstermektedir. Juan Pedro Monferrer–Sala'nın editörlüğünde yayınlanan *La ciudad y sus legados históricos: Córdoba Islámica* (Şehir ve Tarihî Mirasları: İslâm Hakimiyeti Döneminde Kurtuba) Endülüs şehir tarihçiliği açısından önemli bir çalışmadır.

Real Academia de Ciencias Bellas Artes y Nobles Artes de Córdoba tarafından

*Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi
ceadiguzel@istanbul.edu.tr
ORCID: 0000-0002-1302-7873

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10466560>

18–25 Nisan 2018 tarihleri arasında Córdoba’da “Şehir ve Tarihî Mirasları” başlıklı dizi çerçevesinde düzenlenen etkinliklerin bir ürünü olarak ortaya çıkmış olan kitap, şehrin İslâm hakimiyeti dönemindeki tarihini çeşitli yönlerden ele almaktadır. Editörlüğü Juan Pedro Monferrer–Sala tarafından yapılan kitap “Şehir, Tarih ve Kurumlar” (s. 23–112), “Hukuk ve Diğerleri” (s. 115–170) ve “Bilim, Bilgi ve Güzel Sanatlar” (s. 173–250) başlıkları altında olacak şekilde üç tematik bölüm altında Kurtuba tarihine farklı açılardan ışık tutan sekiz çalışmadan oluşmaktadır.

José Luis del Pino’nun “Tarih İçinde Kurtuba: İslam Geçmişinin Oluşumu, Sağlamlaşması, Zirvesi ve Çöküşü” başlığını taşıyan çalışması şehrin İslâmî dönemdeki siyasi panoramasını sunmaktadır. Lourdes Bonhome Pulido’nun “Emirlik ve Hilafet Dönemi Kurtuba’sında Devlet Yönetimi” başlıklı çalışması, Kurtuba’nın bir önceki çalışmada genel hatlarıyla sınırları çizilen siyasi tarihini daha yakından ele almakta ve emirlik döneminden hilafet dönemine geçiş sürecinde devletin kurumsal yapısını süreklilik ve değişim açısından incelemektedir. Maurizio Massaiu’nun “Medînetü Kurtuba: İslâm Sanatı, Mimarisi ve Kentsel Planlama” başlıklı çalışması Kurtuba’nın İslâm hakimiyeti altında geçen süreç boyunca mimarî yapısı ve şehir planlamasına dair şehrin geçirdiği tarihî safhaları göstererek genel bir çerçeve sunmaktadır.

Çalışmanın ikinci kısmı “Hukuk ve Diğerleri” başlığını taşımakta olup şehrin Müslüman ve gayrimüslim halkının hem kendi aralarındaki hem de birbirleriyle olan hukukî ilişkilerinin incelenmesine ayrılmıştır. Francisco Vidal Castro’nun “Endülüs Kurtuba’sında Hukuk ve Toplum: Hukukçular ve Hukukî Uygulama” başlığını taşıyan çalışması şehirde yaşayan ve yetişen başlıca fakihlere ve kadılık müessesesine dair bilgiler sunmakta ve kadınların hukukî uygulamalarını başarılı bir şekilde özetlemektedir. Juan Pedro Monferrer–Sala’nın “İslâm Hakimiyet Döneminde Kurtuba’da Azınlık Topluluklar: Tarihî–Kültürel Taslak” başlıklı çalışması Kurtuba’da yaşayan Yahudi ve Hıristiyan toplumun sosyal yapılarını ve hukukî statülerini incelemekte, bu toplulukların kültürel ve entelektüel yapılarını ele almakta ve özellikle bilim ve düşünce alanında öne çıkan temsilcilerine yer vermektedir.

“Bilim, Bilgi ve Güzel Sanatlar” başlığını taşıyan kitabın son kısmı Kurtuba’nın bilim, felsefe ve kültür hayatına ayrılmıştır. Şehirde sürdürülen bilimsel çalışmalar ve bu alanda görülen gelişmeler tıp ve eczacılık eksenli olarak Ana María Cabo González’in “Endülüs Dönemi Kurtuba’sında Tabip ve Eczacıların Bilimsel Katkıları” başlığı altında ele alınmıştır. Bu çalışmada X–XII.

yüzyıllar arasında Kurtuba'da tıp ve eczacılık çalışmalarında görülen kayda değer gelişmeler ve bunların Ortaçağ Avrupa'sındaki çalışmalar için oynadığı öncü rol vurgulanmıştır. Pedro Mantas España'nın "Kurtubalı İki Büyük Mütefekkir: İbn Rüşd ve İbn Meymûn" başlıklı çalışması, Kurtubalı muasır bu iki filozofun felsefî düşüncelerini temel yönleriyle ele almakta ve Ortaçağ Avrupa düşünürleri üzerindeki etkileriyle Batı düşüncesinin oluşumuna sundukları katkılara odaklanmaktadır. Kitabın son çalışması olan Pedro Buendía'nın "Zorluk ve Unutkanlık Arasında: İslâm Hakimiyeti Döneminde Kurtuba'nın 'Diğer' Yazarları" başlıklı çalışması, bir yandan Kurtuba'nın meşhur şair ve entelektüelleri üzerinden şehrin görkemli kültürel yapısını resmederken, diğer yandan da Kurtuba'nın keşfedilmemiş ancak geride edebî değeri yüksek eserler bırakan yazar ve şairlerinin şehrin kültürel ihtişamına sağladıkları katkılara yer vermektedir.

Sonuç olarak eser Kurtuba'nın tarih, şehir yapısı ve yönetimi, hukuk, toplum, bilim, düşünce ve edebiyat ile ilgili konuları işleyen çalışmalarla şehrin İslâm hakimiyet dönemindeki durumu hakkında bütüncül bir görünüm sunmaktadır. Ele aldıkları konu hakkında genel hatlarıyla bilgi verme ve bazı noktaları açıklama amacı taşıdığı görülen bölümler bir bütün halinde Endülüs'te İslâm hakimiyetinin Kurtuba'daki yansımalarını geniş bir bakış açısıyla başarılı bir şekilde resmetmektedir.

